

Κείμενο 1

Παράγει η ανεργία ρύπανση;

Το παρακάτω, ελαφρώς διασκευασμένο, κείμενο είναι του Δήμου Τσαντίλη, δημοσιευμένο στον ιστοχώρο Ευώνυμος Οικολογική Βιβλιοθήκη τον Μάρτιο του 2001.

Το οικονομικό σύστημα, όπως λειτουργεί σήμερα, δεν παράγει μόνον ανέργους, αλλά και ρύπανση και καταστροφή των φυσικών πόρων. Το πρόβλημα του περιβάλλοντος είναι, συνεπώς, εξίσου σύνθετο και διαρθρωτικό με την ανεργία. Η ανεργία οφείλεται στην αδυναμία του οικονομικού συστήματος να αξιοποιήσει το ανθρώπινο δυναμικό, τα περιβαλλοντικά προβλήματα στο γεγονός ότι το κόστος από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος από τις οικονομικές δραστηριότητες δεν βαρύνει αυτούς που το προκαλούν.

Οι διαπιστώσεις αυτές κυριάρχησαν στις συζητήσεις για την απασχόληση και το περιβάλλον, ιδίως μετά την δημοσίευση το 1994 του Λευκού Βιβλίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με τίτλο «Ανταγωνιστικότητα, Ανάπτυξη, Απασχόληση», όπου αναγνωρίζεται ότι το σημερινό οικονομικό πρότυπο «*χαρακτηρίζεται από ανεπαρκή αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού και υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων*». Θεσμικός απόηχος αυτού του προβληματισμού είναι ότι, τόσο η καταπολέμηση της ανεργίας, όσο και η προστασία του περιβάλλοντος, αποτελούν πλέον στόχους προτεραιότητας για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που οφείλουν μάλιστα να ενσωματωθούν σε όλες τις άλλες πολιτικές (Συνθήκη του Amsterdam και σύνοδος κορυφής του Cardiff).

Ωστόσο, παρά τις διαπιστώσεις και τις προγραμματικές διακηρύξεις, στην πράξη, τα δύο αλληλένδετα προβλήματα αντιμετωπίζονται ακόμη χωριστά και απομονωμένα το ένα από το άλλο. Το περιβάλλον δεν έχει ενσωματωθεί στην οικονομική πολιτική και τα μέτρα για την καταπολέμηση της ανεργίας και την μείωση των κοινωνικών της επιπτώσεων είναι αποσπασματικά και αντλούνται στην πλειονότητά τους από το οπλοστάσιο της κλασικής κοινωνικής πολιτικής: επιδόματα ανεργίας, επιμόρφωση ανέργων, επιδότηση θέσεων εργασίας για την πρόσληψη ανέργων, προώθηση των επενδύσεων και επιδοτήσεις για την εγκατάσταση επιχειρήσεων σε περιοχές με μεγάλο ποσοστό ανεργίας [...]

Οι λόγοι για την χαμηλή απόδοση των μέτρων είναι διαρθρωτικοί, δηλαδή οφείλονται, στον τρόπο με τον οποίο παράγονται σήμερα τα αγαθά και οι υπηρεσίες: Οι επιχειρήσεις προτιμούν να υποκαθιστούν στην παραγωγή τους ανθρώπους από μηχανές, γιατί η εργασία είναι ακριβή, ενώ η ενέργεια, οι μηχανές και οι φυσικοί πόροι είναι φθηνοί.

[...] Αποτέλεσμα είναι ότι όλο και λιγότεροι άνθρωποι παράγουν, με όλο και πιο σύγχρονες μηχανές, όλο και πιο πολλά προϊόντα, χρησιμοποιώντας όλο και μεγαλύτερες ποσότητες φυσικών πόρων. Η υποκατάσταση της (ακριβής) ανθρώπινης εργασίας οδηγεί σε ανεργία, η αυξανόμενη χρήση και η χαμηλή αποδοτικότητα των (φθηνών) φυσικών πόρων οδηγεί σε υποβάθμιση του περιβάλλοντος –από την εξόρυξη των πρώτων υλών ως την τελική διάθεση του αυξανόμενου όγκου των αποβλήτων.

Κείμενο 2

Voices of the Earth: Θέατρο – Περιβάλλον – Κοινωνική Δικαιοσύνη

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα συνέντευξης του Rush Rehm (Καθηγητή Θεάτρου, Παραστατικών Τεχνών και Κλασικής Φιλολογίας, καλλιτεχνικού διευθυντή του Stanford Repertory Theater) στη Νατάσα Μερκούρη. Δημοσιεύτηκε στις 17/11/2021 στο περιοδικό Νέα Παιδεία.

Πέρα από το κατεπείγον της κλιματικής αλλαγής, υπήρχε κάτι άλλο που σας παρακίνησε να δημιουργήσετε το πρόγραμμα Voices of the Earth;

Κατ' αρχάς, να πω ότι οργανώνω και συντονίζω το καλοκαιρινό θεατρικό πρόγραμμα του Stanford Repertory Theatre εδώ και χρόνια. Το 2019 αποφασίσαμε να υλοποιήσουμε μια σειρά δράσεων με θέμα το περιβάλλον, αντιδρώντας έτσι στην κλιματική κρίση. Κι έτσι, ετοιμάσαμε την παράσταση Voices of the Earth (Φωνές της Γης), μια σύνθεση απόψεων διαφόρων ανθρώπων, αλλά και των τοποθετήσεών τους στο θέμα της περιβαλλοντικής κρίσης, με διαφορετικό και εξατομικευμένο τρόπο. Είχε την υποστήριξη και εντάχθηκε στο θερινό φεστιβάλ, του οποίου το πρόγραμμα ήταν, προφανώς, άμεσα συνδεδεμένο με την περιβαλλοντική κρίση. Η κεντρική ιδέα ήταν να συλλέξουμε απαντήσεις, σκέψεις, φιλοσοφικές τοποθετήσεις, ποιητικά κείμενα, επιστημονικές αντιδράσεις και πολιτικές απόψεις, αλλά και ανόητες αντιδράσεις και απόψεις για τον κόσμο γύρω μας. Το κοινό στοιχείο ήταν η Γη, όλα όσα βρίσκονται στη Γη και τον ουρανό, τα ζώα, η σχέση του ανθρώπου με τον φυσικό κόσμο, ο άνθρωπος ως μέρος της Φύσης. Ακόμα και υποθέσεις για το αν η Φύση είναι καλή ή σκληρή απέναντι στον άνθρωπο, ή αν αδιαφορεί εντελώς για τα ανθρώπινα όντα. Πιστεύω ότι όλα τα παραπάνω ισχύουν.

Γιατί επιλέξατε να δουλέψετε και με αρχαία κείμενα;

Ως κλασικό φιλόλογο αλλά και ως άνθρωπο του θεάτρου με εντυπωσίασε το γεγονός ότι υπήρχαν σημαντικές πληροφορίες τόσο στον αρχαίο όσο και στον σύγχρονο κόσμο. Αλλά και σε όλο τον κόσμο, όχι μόνο τον δυτικό, για παράδειγμα στην Ασία, την Αφρική, τη Λατινική Αμερική, σε κοινότητες αυτοχθόνων, σε αφροαμερικανικές κοινότητες.

Με δυο λόγια, σε όλους τους ανθρώπους που ζούμε στον πλανήτη. Μας ενδιέφερε να συγκεντρώσουμε «φωνές» όχι μόνο από ποικίλες γεωγραφικά περιοχές αλλά και από ποικίλες ιστορικά περιόδους. Γιατί, ξέρετε, συχνά ζούμε μόνο το παρόν, νομίζουμε ότι μόνο αυτό έχει σημασία. Οι άνθρωποι, όμως, από τότε που άρχισαν να διατυπώνουν ερωτήματα αναρωτιούνται για τη σχέση τους με τη Φύση. Άρα, η αναδρομή μας στον αρχαίο κόσμο μόνο παράξενη δεν είναι, αν δούμε τα αποσπάσματα, για παράδειγμα, από τον Ησίοδο, τον Παρμενίδα, τον Αριστοτέλη, τον Αισχύλο, τον Ευριπίδη αλλά και αρκετούς ακόμα.

Κείμενο 3

ΜΙΛΤΟΣ ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ (1919 - 2005)

Η φεγγαράδα

Το ποίημα ανήκει στην ποιητική συλλογή του Μίλτου Σαχτούρη «Σφραγίδα ή Η Όγδοη Σελήνη» (1964) και είναι αντλημένο από το συνολικό έργο «Ποιήματα. Απαντα (1945-1998)», εκδ. Κέδρος, 2014.

Από αίμα πουλιών πλημμυρισμένο
κρυμμένο μένει το φεγγάρι
πότε πίσω από δέντρα
πότε πίσω από θηρία
πότε πίσω από σύννεφα
με θόρυβο που ξεκουφαίνει τα φτερά αγγέλων
κάτι θέλουν να πουν κάτι σημαίνει
είναι ακόμα καλοκαίρι
όμως μια μυρωδιά από θειάφι φράζει το χειμώνα
δεν έχει ούτε καρέκλα να καθίσεις
και οι καρέκλες έφυγαν στον ουρανό.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις αποδίδουν ορθά απόψεις του συγγραφέα του Κειμένου 2; Να χαρακτηρίσεις το περιεχόμενό τους ως Σωστό (Σ) ή Λανθασμένο (Λ). Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου, παραθέτοντας σχετικά χωρία-αποσπάσματα από το κείμενο.

1. Η παράσταση Voices of the Earth (Φωνές της Γης) δημιουργήθηκε στο πλαίσιο ευρύτερου προγράμματος για την ευαισθητοποίηση απέναντι στην κλιματική αλλαγή.
2. Τα έργα τα οποία αξιοποιήθηκαν για την παράσταση έχουν ευρύτητα προέλευσης, ανήκουν σε όλες τις επιστήμες αλλά δεν περιλαμβάνουν πολιτικές τοποθετήσεις.
3. Η άποψη του Rush Rehm είναι ότι η Φύση είναι πάντοτε θετική απέναντι στον άνθρωπο.
4. Ο Rush Rehm δηλώνει γοητευμένος από τη διαχρονικότητα και την καθολικότητα του ζητήματος της σχέσης ανθρώπου - Φύσης.
5. Ο Rush Rehm θεωρεί ότι η εστίαση του ενδιαφέροντος στις σύγχρονες προσεγγίσεις για τη Φύση είναι καθοριστικό στοιχείο της παράστασης.

Μονάδες 15

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Το ύφος του Κειμένου 1 μπορεί να χαρακτηριστεί, κατά κύριο λόγο, ως σοβαρό. Να εντοπίσεις δύο στοιχεία της γλώσσας του κειμένου τα οποία τεκμηριώνουν αυτόν τον χαρακτηρισμό (μονάδες 4), να δηλώσεις τη λειτουργία τους και να αξιολογήσεις την αποτελεσματικότητά τους (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

Να σχολιάσεις τον τίτλο του Κειμένου 1 αναφορικά με την αποτελεσματικότητά του και την νοηματική σχέση που έχει με το υπόλοιπο κείμενο.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Τεκμηριώνοντας με στοιχεία του Κειμένου 3, να αναφερθείς στην κατάσταση στην οποία, κατά τη γνώμη σου, βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο. Ποια είναι η προσωπική σου στάση απέναντι σε αυτήν; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15